

jat ---» a 1323 (Finke, *Acta Ar* III, 194, 438).

Però com que la -r àtona de *mossènyer* s'emmudiva pertot i molt aviat, *mossenyè* en resultava ser *mosənyən* ---, que aviat es reduí a *mossen* ---. L'etapa *mosseny'en* de cap manera no és hipotètica, ni en català ni en llengua d'oc, car la trobem sovint no sols en la llengua dels trobadors: «avia nom *monseinb'en* Jacme Vivaut» *Santa Doucelina* (fi S. XIII, Appel, *Chr*, 119.78); sinó en poetes nostres, ben assegurada pel metre hendecasil·lab: «Si mos cants ou er - *mosseny'* En Gastó, / e m donassetz c'un li n veyn' a plaser / ---», Cerverí de Girona (77/79.28), veg. bastants de la combinació *mossenh'en* *Guraud* i anàlegs en *PSW* (VII, 580b i 581)

En llengua d'oc el fet que -nh i -n aviat es confongueren com -n en posició final es presta a deixar certa ambigüitat en el detall de l'explicació fonètica (veg. la llarga exposició que donen de *mossen(h)'* --- les *Leys d'Amors* tolosanes del S. XIV, II, 166, en *PSW*, 581b), però en català -ny i -n no s'han confós mai, per tant salta a la vista que *mossèn* no pot sortir d'un *mosseny*, ni si admetéssim possibilitat d'un arbitrari escurçament de *mossènyer*

Però la suma *mosseny'en* estava sotmesa a inevitable haplogogia, i més tenint en compte que era proclítica, inaccentuada; prenem p. ex *mosseny'en* *Jacme*, *Joan*, *Josep*, *Llorenç*, *Lluís* etc. això sonava *mosənyəŋ ġəgmə*, *mosənyəŋ lɔrəns* etc., amb una sola síl·laba accentuada, la del nom propi, i dos əy-əy- seguits; i això en conversa ràpida, i amb pronunciació negligent, com la de totes les fórmules. La reducció a *mossen* ---, fatal com era, es propagaria des d'antic, encara que els escribes no ens ho diguin.

En casos com *mossen en Rimbau de Corbera*, que trobem en els mss. (a. 1354, *BABL* v, 91) o bé «l'honorable *mossen en Ramon* de Planella, capità de certa gent de l'exèrcit del Principat de Catalunya» (a. 1460, *CoDoACA* xxviii, 126), els escribes probablement ja s'esforçaven per restablir una forma i una pronúncia més formals i completes. Altres vegades els mss ja porten les dues *nn* seguides: *mossenn* *Antoni Pujades* (a. 1445, *RLR* XLIX, 294). Els publicadors solen dissociar-ho (*Mossen en Rimbau*, *mossen en Ramon*, *mossen N'Antoni*).

En algun sentit ells poden tenir raó, però no ens fem il·lusions, sobre el valor fonètic real que volien donar-nos els escribes ni sobre el que creuen real els editors moderns; tampoc al capdavant no estem segurs si amb aquella primera -n- de *mossen-en-riambau* el fonema representat era *n* o *ŋ* (que, en la grafia de llavors, no sempre es distingien), prenguem-ho doncs amb aquestes reserves quan *SSivera* imprimeix en els *Sermons* de StVicentF: «si de hun senyor ja n parle hom ab honor —que dius *mossen n'Aytal*, e no diu hom *don Pere* ni *don Johan*—, e donchs, ¿quant més de Déu, que és sobre tot?» (I, 237.14). També quan *En* anava seguit de vocal o de consonant no palatal hi havia tendència a l'haplogogia: *mossenyè n Ramon*, *mossenyè n Aytal*, tendien igual a reduir-se a *mossen Ramon*, *mossen Aytal*; i també en aquests casos la

gent que escrivia o la que s'esforçava per pronunciar fortament i distinta, restituïen, redreçaven, però amb aquestes restitucions es produïren moviments de vaivé, amb les corresponents ultracorreccions.

Així s'explica que apareguin aquelles formes com *Nostre Senyor*, ja documentada, o els *mossenb* ---, *mossenb lo* ---, que comenten *Las Leys d'Amors*. D'altra banda, cap a la fi de l'E. Mj., *mossen* ja va quedant en català com una forma definitiva i plenament conscient. Llavors és quan comencem a llegir, p. ex., «*mossen lo governador*», ross 1445 (*RLR* XLIX, 294); «*di-li lo Credo - si l saps!*. . . --- e vós *mossen lo curat*, los dicmenges, aprés les preces, digau-lo al poble», StVicentF (*Serm* I, 117.7, cf. ací II, 1108a11). En fi, la última i gran innovació (que encara avui, a penes es tolera, almenys en el Princ) *mossèn* comença finalment a usar-se sol, com a interpe·llació o vocatiu, parlant directament a una persona (com a títol respectuós en aquells temps)

Així veiem com invocaven la clemència del partit vencedor, a favor dels «forans», els pobres pagesos mallorquins: «—*Mossen*, jaltia aquesta gent haja molt greuement peccat ---» [valga'ns Déu, i tots els àngels de .. Mammon!] a. 1451 (doc. p p Quadrado, *Forenses y Ciudadanos*, 338), humil pregària adreçada (qui sap si féu efecte) a Fra Bartomeu Catany.

Llavors anem trobant altres formes resultants de la fonètica sintàctica, amb assimilacions, síncope etc. (no oblidem, però, que no estem davant de notacions fonètiques, que l'escriba escriu senzill per doble, i l'arxiver o transcriptor analitza allò que en el ms potser no està separat). «vós, *mosse lo balle* ---», ross, a 1369 (*InuLC*: però qui escriví això pronunciava *l* o bé *ll*: qui ho sap?), car en un doc. eivissenc de 1401 ho trobem amb les dues *ll* escrites: «vos plàcia, reverent Vicari General, atorgar que, en las apellacions de las interlocutòrias, puxa *mosell'* Official delegar en Eviça algú --- no puscha star en lo cor mentre lo Offici se farà, sens licència de *mosell'* Official ---»: 5 és clar que l'escriba no va posar-hi l'apòstrof ni el punt volat, però tampoc el posà en el mot precedent *appellacions*, i per això no ens hi enganyem.

L'alternança entre l'ús tònic de *mossènyer* i l'ús enclíctic de *mosse(n)* (i les seves variants) s'observa, encara en funcionament normal i vivent, en el *Decam*: «*mossé l* rector se n'enamorà» VIII, § 2, 442.6 (de nou 442.17), traduïnt «*messer lo prete*», però quan l'interpe·llen —llavors sense títol de 'rector'— reapareix la forma plena: «--- respòs: —*Mossènyer*, ---», 442.21 (de nou 442.08f. i passim, mentre que l'italià posa *messer* pertot).

Les «normalitzacions» van progressant, les síncope també. «De *mosse l* preboyde de Pesic<!>là» ross. a 1382, «serà donat per *mosse l* prior ---», id., 1491 (*InuLC*) «lo remet al qu'en scriurà lo dit *mosse l* governador» mall a. 1450 (*BSAL* IX, 124), «ab companyia de *mosse l* batle» a. 1587 (*JoSegura, Hist d. StaColQ.*, 183) El resultat final, però, és que aquestes formes heterodoxes comencen de tenir existència efectiva, i fins hi ha algun poeta que les aprofita quan